

De Keizerlijke Schnurrbartbinder

Hoffriseur François Haby en architect Henry Van de Velde

Collection LWL-Industriemuseum
Fotograaf: Hans-Michael Stahl

De snor is op het einde van de negentiende eeuw enorm populair. Vooral in militaire kringen is het een symbool van mannelijkheid en soms een teken van rang. Bekende snorrendragers zoals de Duitse Keizer Wilhelm II hebben ongetwijfeld hun invloed gehad op het succes van de snor. Of is het zijn gewiekste kapper die de keizerlijke gezichtsbehandling de nodige ondersteuning en gewenste vorm gaf?

Op zoek naar de functie en herkomst van een rechthoekig, netvormig object met in het midden twee uitsparingen en twee elastiekjes op de uiteinden, in de MIAT-collectie geregistreerd als snorrenbinder, werden drie bijna identieke krantenartikels gevonden.¹ Ze beschrijven het succes van hofkapper Haby, die het bijna toevallig tot keizerlijke barbier schopt. Het verhaal gaat als volgt:

DUITSCHLAND.

Hoe de Duitse snor in de mode kwam.

“Over een twintigtal jaren was de genaamde von Bencks aan den staf van den Duitschen keizer verbonden. Ter gelegenheid van een hof-feestmaal wilde deze pronkzieke officier een bijzonder voorkomen hebben. Hij beval zijnen barbier, Baby genaamd, zijn knevel nu eens op eene gansch nieuwe wijze te krullen. Lang duurde zulk werkje niet; al spoedig waren de punten van von Benck's snor in de richting der oogen gekruld. Zijne intrede wekte veel opziens en de officier was fier en gelukkig, te meer daar de keizer zelf hem verzocht den naam te noemen van de barbier die haar had uitgebracht.

Barbier Baby was niet weinig verwonderd zekeren morgen eene uitnodiging te ontvangen om op 's koning paleis te komen. Vanaf dien dag werd hij gelast elken morgen keizer Wilhelm's opschik te komen doen wat hem niet allen naam, maar tevens een schoon fortuintje opracht, daar alle hofpersonen zich door hem lieten verzorgen.

Het is ook Baby die den veelgebruikten “Schnurrbartbinder” in gebruik bracht. Met dit lapje bracht hij eenieder in de gelegenheid de snor te dragen zooals den keizer, wat in Deutschland sindsdien fel in de mode kwam.²

Uit: de Nieuwe Tilburgsche Courant, maandag 23 februari 1914, 36° jaargang, N° 58, pag. 1.

Snorrenbinder, 1ste helft van de 20ste eeuw
Collectie MIAT, V9348

Een “fait divers” denkt u. Maar François Haby (1861 - 1938) wordt rond 1890 inderdaad hofbarbier. Dagelijks, klokslag zeven uur, is hij op het paleis aanwezig om de keizerlijke snor in de juiste vorm te brengen. Hij vergezelt de vorst hiervoor ook op buitenlandse reizen. De snor is een opvallend element van het “Wilhelminismus” (nl. wilhelminisme). Deze personencultus wordt doelbewust rond de keizer opgebouwd en beeldt hem af als een zelfverzekerd militair, die voor zijn rijk een plaats onder de zon droomt.³ Karikaturaal wordt dit beeld tijdens Wereldoorlog I door de geallieerden samengevat als “Den nerveuzen Pruis met punthelm en duivelse, gevorkte snor”.

Hofbarbier François Haby is een man met een neus voor zaken. Hij benut zijn positie maximaal. Naast een succesvol kapsalon lanceert hij ook een lijn cosmetische producten. Voor de dames is er de shampoo “Ich kan so nett sein” (“Ik kan zo leuk zijn”). Voor de heren is er de baardpommade “Donnerwetter - tadellos” (“Buitengewoon – perfect”) en het scheerschuim “Wach auf” (“Word wakker!”).

Om de keizerlijke uitstraling te bekomen is er natuurlijk Haby's bekendste preparaat “Es ist erreicht” (“Het is bereikt”). Hiermee kan de snor puntig naar omhoog gekruld worden tot een echte “Kaiser-Wilhelm-Aufsteiger”. Ter bescherming wordt 's nachts de bijbehorende “Kaiser-Binde” (Keizerlijke snorrenbinder) gebruikt.

In 1901 laat Haby zijn kapsalon in Berlijn herinrichten. Hij doet hiervoor beroep op Henry van de Velde (1863 – 1957) die er sinds twee jaar het hoofd is van de Weimar school voor kunst en kunstnijverheden, het latere Bauhaus. De art nouveau inrichting in donkerrood mahoniehout met groene, marmeren wastafels straalt grote luxe uit. Totaal ongewoon voor die tijd is de manier waarop Van de Velde de koperen gas- en waterleidingen onbedekt laat en ze als sierelement in het interieur integreert. Kunstenaar Max Liebermann (1847 – 1935) die tevens klant is bij Haby bevalt het interieur niet. “Tenslotte draagt niemand zijn ingewanden als horlogeketting”, zou hij als opmerking hebben gemaakt.⁴

Henry van de Velde
Friseursalon Haby, Berlijn 1901
Stiftung Stadsmuseum Berlin

¹ anon., Some fads of royalty, in The Washington Herald, Monday, February 5, 1912, pag. 4.

Anon., A moustache that made fortune. The true story of the German emperor's “bristler”, in The Ohinemuri Gazette, Saturday, April 3, 1915, pag. 3.

² In het enige Nederlandstalige artikel wordt verkeerdelijk de naam Baby in plaats van Haby gebruikt. anon., Deutschland. Hoe de Duitse snor in de mode kwam, in de Nieuwe Tilburgsche Courant, maandag 23 februari 1914, 36^e jaargang, N° 58, pag. 1.

³ Martin KOHLRAUSCH, Der Mann mit dem Adlerhelm Wilhelm II. Medienstar um 1900., in Gerhard PAUL, Bilder, die Geschichte schrieben. Vandenhoeck & Ruprecht GmbH & Co KG, Göttingen, 2011, pag. 18.

⁴ http://www.monumente-online.de/06/01/sonderthema/11_Friseurhandwerk.php